

INLEIDING

DE OERKNAL (14.000.000.000- 2.500.000)

IJZIGE STILTE (2.500.000 - 10.000)

KOMST VAN DE BESCHAVING (10.000-0)

PERMANENTE NEDERZETTINGEN (0-1000)

OERBOSSEN VERNIELD (1000-1500)

WOESTE GRONDEN GETEMD (1500-1900)

GECULTIVEERDE GRONDEN (1900-heden)

TERUG NAAR DE NATUUR (heden-toekomst)

FOTOVERANTWOORDING

BRONNENOVERZICHT

COLOFON

De natuur en het landschap in en rondom Hoogeveen hebben veel moois te bieden. De motivatie om dit boek te maken is ontstaan uit het besef dat het de moeite waard is om dit zoveel mogelijk te behouden.

Het is in Hoogeveen en omgeving relatief rustig in vergelijking met bijvoorbeeld het westen van Nederland, hoewel het ook hier de laatste jaren drukker is geworden.

Begin jaren '80 bestond het gebied van Trasselt en de Erflanden in Hoogeveen uit sloten en weiland; waar toen koeien liepen, staan nu woningen en kantoorgebouwen.

Gelukkig wint de natuur op sommige plekken terrein; beken –zoals het Oude Diepkrijgen hun oorspronkelijke loop terug en de Dwingeloose heide wordt weer natter, waardoor er een deel van de oorspronkelijke flora en fauna terugkomt.

Omdat ik tijdens mijn speurtochten het angstige gevoel kreeg dat al dit moois dreigt te verdwijnen, heb ik tijdens vele wandelingen en fietstochten foto's gemaakt van de natuur en het landschap in en rondom Hoogeveen. Deze foto's heb ik geplaatst tegen de achtergrond van de ontwikkeling van natuur en landschap door de eeuwen heen, waardoor inzichtelijk wordt dat de mensen een grote invloed op het landschap en de natuur uitoefenen.

Bij elke foto staat een onderschrift met een omschrijving, de locatie en maand waarin ik de opname heb gemaakt. Ik heb mij beperkt tot een straal van 15 kilometer rondom het gemeentehuis van Hoogeveen. De term Hoogeveen heb ik ook gebruikt voor periodes dat Hoogeveen strikt genomen nog niet bestond.

Belangrijke informatie heb ik gehaald uit literatuur en websites. Bruikbare gegevens heb ik ook gekregen van Albert Henckel, boswachter van Staatsbosbeheer. Particuliere grondbezitters bedank ik voor de toestemming die ik van hen kreeg om hun grond te betreden.

Dit is geen gids met een droge opsomming van bezienswaardigheden. Het is een boek om in rond te zwerven. De foto's en bijbehorende teksten zijn de weerslag van persoonlijke belevenissen van unieke momenten in de natuur, die constant in beweging is.

Ik wil de lezers aansporen zelf op ontdekkingsstocht te gaan om de zichtbare en onzichtbare schoonheid van de natuur en het landschap in en rondom Hoogeveen te zien.

Ven, Dwingelderveld, september

De laatste ijstijd, die tienduizend jaar geleden eindigde, bedekte Drenthe niet met ijs. De vele ijskappen namen veel water in beslag. De Noordzee stond droog. IJzige poolwinden voerden grote hoeveelheden fijn zand uit het droogliggende Noordzeebekken aan die het plateau toedekten met dekzand. Uit deze ijstijd stammen de talrijke vennen en meertjes op het Drents Plateau (meestal 'dobben' of 'veentjes' genoemd). Sommige hiervan zijn ontstaan als komvormige uitblazingslaagten in het dekzand, andere behoren tot de zogenaamde pingoruïnes ('pingo' is een woord van de Eskimo's, dat in de vorige eeuw gebruikt werd door geologen om een bepaald verschijnsel uit deze IJstijd mee aan te duiden). In de navolgende perioden werden veel van deze meertjes opgevuld met veen, en vooral in de 19e en 20^e eeuw uitgegraven om als brandstof gebruikt te worden. Na de turfwinning zijn veel veentjes daardoor weer open water gaan bevatten. Het Dwingelderveld staat internationaal bekend als het belangrijkste natte heidegebied in West-Europa. Deze foto is genomen bij zonsondergang. Ik vind vooral de vennetjes op de Kraloërheide erg mooi. Via een drassig pad kan ik tussen de vennetjes lopen richting het informatiecentrum van Staatsbosbeheer in Spier. Omdat het zo drassig is zijn bergschoenen of laarzen noodzakelijk. Ik tref hier dan ook niet veel wandelaars aan. Veel wandelaars stoppen helaas vaak nabij de parkeerplaatsen, het informatiecentrum of bij de ijsjes in de zomer of koffie met appelgebak. IJsvogels vind ik bij helder, ondiep en traagstromend water in beken en vijvers. Toen ik op de Kraloërheide wandelde zag ik een ijsvogel boven een ven vliegen. Dat is opmerkelijk, omdat in deze zure vennen geen vis leeft.

*Haan,
Raifeissenpark
Hoogeveen,
april*

In Drenthe leefde in de 17e eeuw het Drentse hoen. Deze hoen had leiblauwe poten en scharrelde rond de boerderij. Omdat Drenthe geïsoleerd lag van andere gebieden kregen de boeren door kruisingen en inteelt met rasloze hoenders een vitaal, gehard ras. De boeren vlochten in de winter korven van roggestro en hingen deze als nestelplaats voor de kippen op aan de karbeelen van de gebinten in de dakconstructie van de schuur.

Veel kippen legden hun eieren ook op de hooizolder of buiten op het erf, buiten het zicht van de boer. Boeren die tuinbouwgewassen teelden legden omheiningen voor kippen aan, omdat kippen schade in moestuinen aanrichtten.

In veel Drentse dorpen werden vroeger hanengevechten gehouden. De haan was vroeger in Drenthe ook het symbool van vruchtbaarheid. Pas getrouwde stellen kregen daarom van hun burens vaak een haan cadeau. Hanengevechten zijn nu verboden. In het Raifeissenpark lopen veel kippen,

hanen en konijnen rond. Ook buiten de omheining op het grasveld bij de woningen.

Door jarenlange domesticatie kunnen de hoenders niet meer vliegen. In het park zoeken ze naar voedsel. Ze overnachten en zoeken dekking in de bosjes.

Steenuilkuiken, Kerkenveld, juni

De steenuil vindt in een kleinschalige cultuurlandschap voldoende nestgelegenheid, voedsel, schuilmogelijkheden en jaagplekken. In de 19e eeuw en begin 20e eeuw hadden uilen veel nesten op de erven van oude boerderijen. Onder dakpannen, in een van de boomgaarden of schuren. De afname van het aantal broedparen in de laatste 30 à 40 jaar ligt vooral aan de urbanisatie op het platteland, uitbreiding van het wegennet en schaalvergroting en intensivering in de landbouw. Voor de steenuil betekent deze ontwikkeling: minder nestgelegenheid in boomholtes (knotbomen, hoogstamfruitbomen) en (bij)gebouwen, minder aanbod van geschikte prooidieren en een grotere kans op sterfte door het verkeer. Gelukkig zijn er organisaties en particulieren die zich inzetten voor het behoud van de steenuil. Op hun boerderij of in een boomgaard plaatsen ze een speciale nestkast voor steenuilen. De steenuilen worden geringd en geïnventariseerd. Ook wordt er wetenschappelijk onderzoek naar verricht.

